

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Mgr. Lenka Kušnírová

SLOVENČINA HRAVO I. pre 5. ročník ZŠ

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Lenka Kušnírová

Kontakt na autora UZ: ZŠ s MŠ Kuzmice, Hlavná 267,
076 12 Kuzmice

Názov: Slovenčina hravo I.

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** Mgr. Bibiána Krajníková

ISBN 978-80-565-0635-6

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Pohľad do budúcnosti.....	4
Motivačný príhovor.....	4
Tvorivé písanie.....	4
Pochvala, rozhovor.....	5
Reklamný plagát.....	6
Motivačný rozhovor.....	6
Cvičenia na prípravu spoločného projektu – plagátu.....	7
Lexikálne cvičenie (vytvorenie základnej slovnej zásoby k téme - invencia).....	7
Tvorivá práca v skupinách - štruktúrovaná báseň.....	7
Tvorba sloganu.....	8
Úprava a štylizácia sloganov a básní.....	9
Záverečná práca.....	9
Môj prvý príbeh.....	10
Hra ako motivácia.....	10
Práca s textom.....	11
Uvedomenie si významu (clustering).....	11
Obrázkový clustering.....	12
Štylizáčne cvičenie.....	17
Rozličné kolesá.....	18
Pracovný list (Slovná zásoba).....	20

POHĽAD DO BUDÚCNOSTI

1. Motivačný príhovor

Je pondelkové ráno, a verím, že každý z vás sa aj dnes do školy tešil. Rozhodla som sa, že práve vašu triedu si vyberiem pri písaní jednej dôležitej práce. Budem preto rada, keď sa budete zapájať do úloh, ktoré mám pre vás pripravené, a tiež ak mi poviete, čo s vám páčilo na našich hodinách a čo nie.

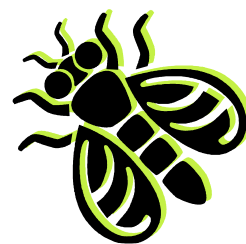
Keď sa ráno zobúdzate, robíte to pomaličky, naťahujete sa a precvičujete. Je to tak? Sú aj takí, ktorí skočia z postele hneď na rovné nohy? S našimi hlavičkami to tiež nie je inak, a ak chceme mať aj dnes vydarený deň, mali by sme si ich rozohriať. Ja mám pre vás pripravenú veľmi dôležitú úlohu. Chceme, aby ste ju zvládli čo najlepšie. Najskôr si však hlavičky trochu poprebúdzame.

2. Tvorivé písanie

a) 1. úlohou je dokončiť vetu z tabule čo najoriginálnejšie:

Zbadal som, že mucha chodí môjmu bratovi po nose. Rozhodol som sa, že ju odoženiem. Preto som sa rozohrial a ...

- píšete svoje nápady do dvojhráka, pracujete individuálne. Snažte sa vytvoriť čo najviac možností

b) Vašou 2. úlohou je vymyslieť čo najviac nápadov - smiešnych alebo fantastických, čo všetko by sa mohlo stať, keby sa človek mohol urobiť neviditeľným.

Pracujte vo dvojiciach. Odpovede si premyslite a poradte sa so susedom. Ktorá dvojica bude mať vymyslených toľko nápadov, že ju už nič iné nenapadne, zdvihne ruku.

c) 3. úlohou je samostatná tvorivá práca

Doteraz ste si počínali veľmi dobre a tak verím, že ste pripravení na splnenie poslednej úlohy. Každý z vás bude pracovať sám a napíše mi predstavu svojho života v roku 2045. Čo si predstavujete, že budete mať za sebou, kde budete pracovať, aká bude vaša rodina, čo všetko budete vlastniť, atď.? Trochu vám pomôžem. Úvod každého z vás sa bude začínať takto:

Je september, pondelkové ráno roku 2045. Ležím v posteli a ...

Svoj príbeh si prečítajte ešte raz. Dajte k nemu vlastný - priliehavý názov.

4. Pochvala, rozhovor

Boli ste veľmi šikovní a som rada, že ste moje úlohy zvládli. Dúfam, že pre vás neboli ťažké. Ktorá úloha sa vám páčila najviac? Čo bolo najťažšie alebo najhoršie?

REKLAMNÝ PLAGÁT DO SÚŤAŽE O NAJLEPŠIU TRIEDU

1. Motivačný rozhovor

Predstavte si, že práve vaša trieda dostala ponuku zaradiť sa do súťaže o najlepšiu *Triedu roka 2014*.

Vašou úlohou však je vytvoriť veľký plagát, ktorý by vás a vašu triedu vystihoval. Sú však podmienky na splnenie súťaže a zaradenie sa do nej.

1. Na plagáte musí byť nejaký *reklamný slogan*. Viete čo to je? Skúste nejaký povedať.
2. Druhou podmienkou je *báseň* o vašej triede, ktorá vás vystihuje.
3. Ďalšou podmienkou je dotvoriť plagát *kresbami*, ktoré súvisia s vašou triedou.
4. Neodmysliteľnou súčasťou je aj vaša spoločná *fotografia*, ktorú si urobíme v závere hodiny.

Cudzie slovíčko na slovíčko:

Slogan je heslo (napr. na reklame), ktorým sa niečo chváli.

Niektoré slogany sa rýmujú. Sú to síce ustálené slovné spojenia, ale majú dočasnú platnosť. Slogan je heslo, alebo motto, ktoré pomáha upútať pozornosť. Slogan má byť stručný, zapamätateľný a výstižný.

Príklady: *Všetko naj, naj, naj – v obchodnom dome Dunaj! Kto stojí na chodníku, nemiluje republiku. Všetci svorne v jednom šiku, ubránime republiku!*

Budete potrebovať hlavne tvorivé nápady, výkres, písacie potreby, farbičky.

Fantázii sa medze nekladú! ☺

2. Cvičenia na prípravu spoločného projektu – plagátu

a) Lexikálne cvičenie (vytvorenie základnej slovnej zásoby k téme - invencia)

Doplňte tabuľku. Sú v nej dva stĺpce, pričom každý stĺpec má päť riadkov. Do prvého stĺpca napíšte 5 prídavných mien, ktoré vystihujú vlastnosti vašej triedy - teda akí ste. Do druhého napíšte 5 sloviac, ktoré budú vystihovať to, čo radi robíte.

Akí sme a čo najradšej robíme	
Prídavné mená	Slovesá

b) Tvorivá práca v skupinách - štruktúrovaná báseň

Rozdelíme sa do štyroch skupín. Po rozdelení do skupín pracuje každý spoločne. Dve skupiny majú za úlohu dotvoriť báseň. Každá skupina pracuje samostatne. Štruktúra básničky vyzerá nasledovne:

Vždy sme _____, (2. prídavné mená)

kamaráti _____, (1. prídavné meno)

Každý z nás je _____, (1. prídavné meno)

Každý z nás je _____. (1. prídavné meno)

_____ (vyučovací predmet) to je náš predmet,

_____ (činnosť z predmetu)_radi,

_____ (2 slovesá),

v tom sme proste dobrí.

Boli sme už _____,

zážitky sú krásne,

Najradšej však _____, (1. sloveso)

to je všetkým jasné!

c) Tvorba sloganu

Zatiaľ čo dve skupiny dotvárajú báseň, dve skupiny vymýšľajú vhodný reklamný slogan o svojej triede.

Vašou úlohou je doplniť každý začatý slogan. Na záver vyberte ten najlepší.

..... a nik nie je lepší.

Sme najlepší, to je známe, pretože

Uvidíte, čo ste ešte nevideli,

Kto nás spozná, ten

..... - pod krídlami V.A.

..... - všetci idú za nami.

d) Úprava a štylizácia sloganov a básní

Snažte sa svoje texty opraviť, aby boli čo najvýstižnejšie. Pri básňach sa zamerajte aj na to, aby sa rýmovali. Môžete zmeniť slovosled, prípadne nahradiť slová vlastným textom.

3. Záverečná práca

Na veľký plagát teraz spoločne napíšte báseň. Každá skupina si vyberie žiaka, ktorý prepíše jednu strofu. Tí, ktorí vytvárali slogany si napíšu dva najlepšie na plagát. Dbajte na úhl'adnosť a správnosť písania. Voľné miesto plagátu vyplňte výstižnými kresbami. Nezapudnite nechať miesto na spoločnú fotografiu.

Som rada, že sa vám tak darí a verím, že sa vám dnešná hodina páčila. Keby takáto súťaž skutočne bola, vy by ste si zaslúžili vyhrať 1. miesto!

MÔJ PRVÝ PRÍBEH

1. Hra ako motivácia

Dnešnú hodinu začneme hrou, ktorá je vám určite známa. Má názov *Stará baba v potoku šaty prala*.

Papier, ktorý som vám dala, si pozrite. Je poskladaný do štyroch stĺpcov s názvami AKÝ, KTO, S KÝM, KDE, ČO ROBILI.

Zložte ho do harmoniky tak, aby sa stĺpce zakrývali a prvý stĺpec AKÝ vám ostane navrchu. Každý z vás tam napíše nejakú vlastnosť človeka. Potom papier preložte, aby vám ostal voľný len stĺpec KTO. Podajte ho susedovi. Ten doň vpíše človeka, no nie jeho meno, ale povolanie. Napr. elektrikár, lesník, ... Preložte opäť papier tak, aby ste mohli vpisovať do stĺpca S KÝM. Podajte ho znova ďalšiemu spolužiakovi sediacemu za vami, nech napíše povolanie človeka (iné ako v prvom stĺpci) aj s jeho krstným menom. Napr. učiteľ Karol. Do stĺpca KDE napíšte miesto a do posledného stĺpca ČO ROBILI, slovné spojenie obsahujúce predmet a sloveso. Napr. vysávali koberec. Tento stĺpec nezabudnite písať v množnom čísle.

Papier by mal vyzerat' asi takto:

AKÝ?	KTO?	S KÝM?	KDE?	ČO ROBILI?

Teraz si poskladaný papier otvorte a prečítajte si vetu, ktorá vám vyšla. Nikomu ju nehovorte, najprv ju opravte gramaticky správne, môžete pozmeniť aj jej slovosled, nie však použiť iné slová. Veta má dávať význam a v tejto hre je často vtipný. Sú také aj vaše vety? Prečítajme si ich.

2. Práca s textom

Pozorne počúvajte jeden ľudový príbeh.

Evička a Vladko boli cez prázdniny na dedine. Zo všetkého najkrajší bol malý psík - Puntík. Ráno, keď sa deti zobudili, už bol pri nich. Prázdniny sa skončili a deti museli ísť domov. Pes smutne vyskakoval. Aj deťom bolo smutno. Preto zobrali so sebou aj Punt'a a vo vlaku ho ukryli pod sedadlo. O novom cestovateľovi nikto nevedel. Doma bol otecko prekvapený. Ale čo už mal robiť. Nechcel pokaziť radosť ani deťom, ani psíkovi. V meste z Puntíka vyrástol krásny pes, ktorému meno Puntík už dávno nepristane.

(Zo Slniečka)

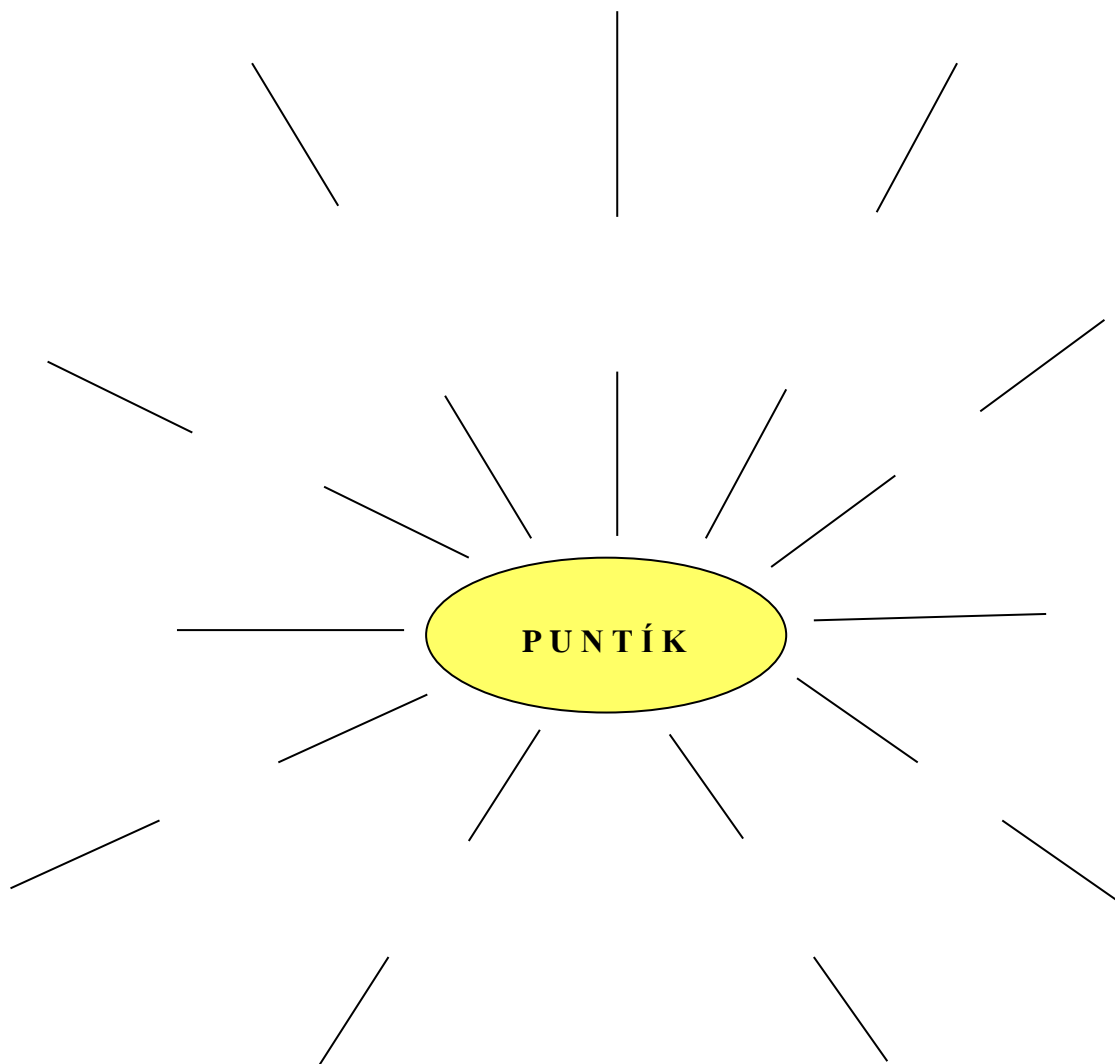
- Ako sa vám páčil príbeh?
- Boli ste už na dovolenke?
- Porozprávajte nejaký zážitok.
- Kto zažil niečo nezabudnuteľné na prázdninách?

a) Uvedomenie si významu (clustering)

V našom príbehu sme rozprávali o Puntíkovi. On je hlavnou postavou celého deja. Jeho meno si preto napíšeme do prostriedku.

Čo všetko sa s ním spája, aký bol? Hovorte všetko, čo vám napadne. Slová významovo napájajte.

b) Obrázkový clustering

Pracujete v štyroch skupinách. Každá skupina si vyberie jeden z obrázkov.

Vašou úlohou je vpisovať pod obrázok slová, slovné spojenia, ktoré vám pri pohľade na ň napadnú. Čokoľvek. Predstavte si, že tento obrázok ste fotili vy. Čo sa dialo? Kto je na ňom? V akom prostredí sa ľudia nachádzajú? Kto čo robí? Aké pocity prežívajú ľudia na obrázkoch?

Pracujte v skupinách, všetci spolu.

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 18 lines.

3. Štylizáčné cvičenie

Každá skupina teraz dostala papier zložený ako v našej hre na začiatku. Má však len tri stĺpce.

- Do prvého spoločne napíšte všetky nápady, čo sa podľa vás stalo predtým, než sa odohrala situácia na obrázku. Nápady každého z vás sú dôležité, preto píšete všetky.
- Preložte si papier a do druhého stĺpca napíšte, čo sa deje podľa vás práve teraz. Pozorne vnímajte obrázok a pomáhajte si slovami a spojeniami, ktoré ste k nemu napísali.
- Papier znova preložte a napíšte, čo sa udeje ďalej. Ako bude pokračovať situácia na obrázku?

Papier roztvorte, prečítajte si svoje nápady. Vyberte tie najlepšie časti a vytvorte z nich príbeh. Dbajte na správny slovosled a na dodržanie úvodu, jadra a záveru.

Práce si teraz prečítame spolu a spoločne ich aj zhodnotíme. Každého za peknú prácu odmeníme potleskom.

ROZLIČNÉ KOLESÁ

Stojí pníček, na pníčku – zámoček.

A v zámočku žijú: muška, žabka, ježko a kohútik – Zlatý hrebienok.

Vybrali sa zvieratká na kvety, na huby, na drevo a na jahody, a tak prišli do hory.

Chodili po hore, chodili a vyšli na poľanu. Pozrú – a tam stojí opustený voz. Voz je celkom prázdny, a nie obyčajný – každé koleso má inakšie: jedno je celkom maličké, druhé väčšie, tretie také stredné a štvrté – velikánske, veľké kolesisko.

Vidno, voz tu stojí dávno, lebo pod ním huby rastú.

Muška, žabka, ježko a kohútik stoja a hľadajú a čudujú sa. Tu z kríčka vyskočí na cestu zajac, díva sa tiež a smeje sa ...

- Je to tvoj voz? – opytujú sa zajaca

- Nie, to je medveďov voz. Robil ho, hlobil, nedorobil a nechal ho tak. A teraz tu stojí.

- Vezmime si voz domov, - povedal Ježko. – V gazdovstve sa nám zide.

- Vezmime, – povedali ostatní.

Všetci začali voz tísnuť, ale darmo. Každé koleso má inakšie.

Tisli, tisli – všetko márne! Voz im to napravo zahne, to naľavo padne.

I cesta je nanič: tu hrb, tam jama.

A zajac sa chichúňa, div nepukne od smiechu:

- Načože je komu taký voz!

Ustali všetci, ale nechať ho im je ľúto – v gazdovstve sa zide.

Ježko znova dobre vymyslel: - Vezmime každý po kolese!

- Vezmime!

Posníмали z voza kolesá a kotúľali ich domov:

Muška maličké, ježko väčšie, žabka stredné ... a kohútik vyskočil na najväčšie kolesisko, nohami preberá, krídlami trepoce a kričí:

- Ki – ki – ri – kii!

Zajac sa smeje:

- Hľad'te na čudákov, kotúl'ajú domov rozličné kolesá!

Chvíľu sa smial – a hup do krika! ...

A zatiaľ muška, ježko, žabka a kohútik prikotúl'ali kolesá domov a zahútali sa, čo s nimi?

- Ja viem, - povedala muška, vzala najmenšie koliesko a spravila kolovrátok.

Ježko sa dovtíпил, k svojmu kolesu prirobil rukoväťe a vyšiel z toho fúrik.

- Ja som tiež vymyslela, - povedala žabka a pripevnila koleso na studňu, aby ľahšie bolo vodu ťahať.

A kohútik najväčšie koleso spustil do vody, postavil mlynský kameň a vybudoval mlyn.

V gazdovstve sa zišli všetky kolesá: muška na kolovrátku nitku pradiťe, žabka zo studne vodu nosí – záhradu polieva, ježko na fúriku z hory vozí huby, jahody, drevo ...

A kohútik vo mlyne múku melie ...

Prišiel ich raz zajac pozrieť ako žijú.

Prijali ho ako vzácného host'a:

Muška mu uplietla palčiaky, žabka ho mrkvičkou zo záhrady počastovala, ježko hubami a jahodami ... a kohútik pirohami a koláčmi.

Zahanbil sa zajac.

- Odpusťte mi, - hovorí.

- Ja som sa vám vysmial, no teraz vidím,

že v šikovných rukách sa i rozličné kolesá zídu.

(Vladimír Grigorievič Sutejev – Rozličné kolesá, s.55, z knihy Rozprávky o zvieratkách)

Pracovní list

(Slovná zásoba)

1. Vyhl'adaj vo vetách citovo zafarbené slová a vypíš ich.

Psíček vykukol spod krička. Pred ním na kvietku sedela včielka pokrytá zlatými chl'pkami.

2. Podčiarkni slová, ktoré nepatria medzi citovo zafarbené slová.

dvierka, Janka, vločka, pesnička, kvapka, loptička, kačka, hviezdička

3. Z ktorých slov z predchádzajúcej úlohy dokážeš vymyslieť zhoršujúco citovo zafarbené slová? Vypíš ich.

4. Roztried' slová do troch stĺpcov.

peknučký, kmeň, kvet, psisko, jesť, včielky, papat', nosisko, lúka, dievčisko, myšička, tráva, vrabčiská, malilinký, vetrisko

slová so zlepšujúcim

slová bez citového

slová so zhoršujúcim

citovým zafarbením

zafarbenia

citovým zafarbením

.....
.....
.....

.....
.....

5. Z každého stĺpca vyber jedno slovo a napíš zaujímavé vety, ktoré to slovo budú obsahovať.

6. Vysvetli tieto slová (opisne alebo ich nahraď synonymom).

pníček - _____

čudák - _____

palčiaky - _____

počastovala - _____

7. Napíš antonymá k slovám

prázdny – _____

obyčajný – _____

maličké – _____

rozličné - _____

**S
L
O
V
N
Í
K**

zdrobneniny – slová zjemňujúce význam

pejoratíva – hanlivé slová, často so zhoršujúcim významom

synonymá – slová s rovnakým alebo podobným významom

antonymá (opozitá) – slová s opačným významom

Pracovní list

(Rozumieme textu)

Reprodukuje text na základe položených otázok.

1. Koľko postáv vystupuje v texte? Pomenuj ich a vypíš.

2. Ako sa zachoval zajac v rozprávke – v úvode aj v závere?

3. Vypíš všetky miesta, na ktorých sa odohráva dej.

4. Komu patril opustený voz a prečo ho nechal v hore?

5. Opíš, ako využili zvieratká nájdené kolesá.

6. Čo je hlavnou myšlienkou rozprávky Rozličné kolesá?

7. Čo je témou rozprávky?

Slovník:

hlavná myšlienka – pointa, posolstvo, zámer autora, čo chcel autor povedať

téma – o čom je text

reprodukovať text – prerozprávať text

